

Szilágyi Erzsébet

TÁMOGATÁS, SEGÍTÉS MINDENKINEK JÁR

Az Akadémiai Kiadó Pszi-Könyvek sorozata (sorozatszerkesztő: Feuer Mária) újabb kötettel gyarapodott. Megjelent Barcy Magdolna: *Csoportmódszerek alkalmazása a segítségben és a fejlesztésben* című tudományos ismeretterjesztő munkája.¹ A kötet széles ívet ír le, rendszerbe illeszti mindazt, amit összefoglalóan, hétköznapi nyelven csoportozásnak nevezhetnénk. Indul az elméleti alapok kijelölésével (Freud, Rogers, Lewin), sorra veszi, mintegy kronológiai sorrendbe rakja azokat a csoportmódszereket, melyek durván az elmúlt száz év folyamán divatosá, elfogadottá váltak. A pszichológia, a pszichoanalízis, a szociológia szempontjait is magába építő csoportozás a divaton túl azt is jelzi, ahogy a társadalom civil szférája megszervezi önmagát, igénybe veszi mindazt, ami függetlenné, hatékonyná teheti. A kötet szerzőjének empíriában szerzett hatalmas tapasztalat- és ismeretanyaga alapján rajzolja meg azt a rendszert, hozzá a térképet, ami segít az e tudományterületen való eligazodásban. A kötet azzal zárul, hogy a hatékonyságot felmérő kutatások eredményeit elemzi, ismerteti. A rendszer a mi, hol, mivel, milyen eredménnyel kérdésekre adott őszinte válaszában előnyökről és hátrányokról egyaránt beszél. A széles ív, amit rendszerével felrajzol, átfogó képet ad a huszadik század második felének, a huszonegyedik század indulásának társadalmi kommunikációjáról. Témájának elméleti és gyakorlati vonatkozásait, elemeit néhol nagyvonalúan, másutt a legapróbb részletekig kiterjedően ismerteti. Alaptétele, rendszerének meghatározója, hogy a társadalom tagjainak nagyobb, egészséges része is nemegyszer támogatásra, segítségre szorul. Ennek felismerése és elismerése, majd pontos kidolgozása Amerikában már az 1960-as években tömegessé vált. A csoportozás előbb a gyógyításban jelent meg – és ez Európában indult, majd a civil társadalom az 1960-as évektől kezdte alkalmazni Amerikában. Magyarországon, mintegy 10 éves késéssel ezután – a hatalom által nem kis gyanakvással kísérve – érte el a magyar társadalom minél szélesebb civil szféráját, az egészséges embereket. Hazánkban ennek a kiteljesedő folyamatnak résztvevője, alakítója, tudományos kutatója Barcy Magdolna. Mindazo-

kat a tapasztalatait, ismereteit, gondolatait, amit a csoportozásról mint a társadalom tagjait segítő-támogató rendszerről összegyűjtött, eddig megjelent munkáiban publikált, most egységbe rendezve tárja olvasói elé. A kötet öt nagy egységre tagolódik:

1. Kiindulási alapok,
2. A segítség általános jellemzői,
3. Segítő formák, és eljárások,
4. A segítség – támogatás – fejlesztés hatásmechanismusai és technikái,
5. Korábbi vizsgálatok tapasztalatai a hatékonyságról.

A legtöbb oldalt, közel a kötet felét a segítő formák és eljárások ismertetésének, jellemzésének, elemzésének szenteli. Ezzel implicite azt jelzi, hogy a legfontosabbnak azt tartja, ahogy a társadalmi kommunikációs folyamatokat alakító, kiscsoportokban tevékenykedő egészséges egyén sikerességét elősegítik, hatékonyságát fokozzák az általa ismertett csoportmódszerek. A segítségükkel a lelki problémák egy része, egy bizonyos szintje kiszabadult az orvosi kontextusból. Megszüntetve ezzel azt a korábbi megkülönböztetést, amit a freudizmus és a behaviorizmus megfogalmazott. „A freudi determinizmus és a behaviorizmus determinisztikus modellje után a humanista pszichológia (az egzisztencialista filozófiával karöltve) az egyén hatalmát hirdeti. Az akarat, a tudatosság, a döntés felelősségét. És ennek nyomán a cél az *egyén kiteljesedése* lett” (126. old.). Ez az egyéni kiteljesedés a másik kulcsszó a csoportozás jelentőségének meghatározásában. Az első a nem beteg, a civil szféra segítése, támogatása, míg a másik az egyén tudatos törekvése a helyes döntés meghozatalára, és az ebben való hitének megerősítése. Nem véletlen, hogy tematikailag a csoportok legnagyobb része konfliktuskezeléssel, másságkezeléssel, hatalmi viszonyok kezelésével, asszertivitás-fejlesztéssel, kommunikáció-fejlesztéssel, stresszkezeléssel foglalkozott/foglalkozik. A csoportozás és módszereinek, terepeinek gazdagodása a demokrácia kiszélesedésével bizonyos változásokon ment keresztül, amelynek nyomon követésére is vállalkozik Barcy kötete. Így utal többek között arra, hogy a magyar gyakorlatban (is) az évtizedek folyamán a személyiségfejlesztő csoportokból önismeret fejlesztő tréningek ala-

¹ Barcy Magdolna: *Csoportmódszerek alkalmazása a segítségben és a fejlesztésben*. Akadémiai Kiadó, 2012. Budapest, Pszi Könyvek.

kultak. És ma már az egyéni hatékonyságot fokozó módszerek közül olyanok kerültek előtérbe, mint a coaching, a mentorálás, a szupervízió. A kötet szerzője a módszerek omnipotens jellegéből fakadó előnyökön túl arról is szól, hogy a pszicho-boom az USA-ban az 1960-as évektől a népszerűsége folytán oly mértékben tömegessé vált, ami elsőkélyesedést váltott ki sok esetben. A kliensek számára a csoportozás játékká, szórakozássá vált. A csoport irányítói, animátorai között megjelentek a kóklerek, akik a módszer divatjellegét erősítették, csak kereseti lehetőségnek tartották, melyben a pénz mellett az irányító szerepben rejlő mindenhatóság átérzése volt a fontos. A hibák, a problémák megfogalmazása azért is jelentős, mert annak ellenére fogalmazza meg ezeket a szerző, hogy a magyar társadalomban mélyen gyökerező pszichológiával szembeni előítéletek általa is ismertek. Illetve a laikusokban a csoportozással szembeni nem kevés fenntartás ellenére. A magyar társadalmat felnőttként kezeli, ahol az egyén a csoportozásban látja azt a tanulási terepet, amelyben a saját és a mások tükrében is ismereteket szerezhethet. Mérei Ferenc szavaival élve a csoport olyan „dinamikus egész”, melyben a kölcsönhatás alakít mindenkit. A kötet sok szintje közül ezért is tartom a legfontosabbnak, ahogy az 1970-es évektől napja-

inkig tartó időszak társadalmi-kulturális változásait is képes érzékeltetni. A civil szféra csoportozást elfogadó kommunikációs folyamatában a csoportozás a fejlesztés, a támogatás, a korrekció változásának, egyre szélesebb körben (munkahely, szervezetek, karrierépítés stb.) dívik. A könyv mindenkinek élmény, de elsősorban a segítőknek (terapeutáknak, trénereknek, coachoknak stb.) szeretne segítséget nyújtani, főként arra figyelmeztetve őket, hogy „...nem technikákat érdemes alkalmazni, hanem segítőként, fejlesztőként involválódni egy nagyon személyes folyamatban. A kívülállás, a 'kívülről való' beavatkozás attitűdjéről szeretnénk volna elmondani, hogy hatástalan, olcsó és technokrata. A pszichológiai segítség vagy fejlesztés mindig a személyek közötti kapcsolat bázisán valósul meg. Ehhez pedig mind a segítettnek, mind a segítőnek személyesen is részt kell vennie a folyamatban, annak terheivel és hozzájárulással együtt.” (318. old.)

Vagyis a könyv szól azoknak, akik igénylik, igénybe szeretnék venni a csoportmódszerek segítő lehetőségeit, akik szervezik, animálják, vezetik a csoportokat, és azoknak is, akik a modern társadalom elmúlt 100 évének társadalmi kommunikációs folyamatainak történetére kíváncsiak.